

ПОДАТКОВА БЕЗПЕКА ЯК ЧАСТИНА ФІНАСОВОЇ В ЗАГАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено та обґрунтована необхідність виділення окремої складової фінансової безпеки – податкової та розглянуто її сутність. Проаналізовано чинне законодавство з питань відповідальності платників податків за порушення цих норм. З'ясовані проблемні питання при нарахуванні і сплаті штрафних санкцій та розглянуті шляхи їх вирішення.

Исследовано и обоснована необходимость выделения отдельной составляющей финансовой безопасности – налоговой и рассмотрена её суть. Проанализировано действующее законодательство по ответственности налогоплательщиков за нарушение этих норм. Выделены некоторые аспекты при начислении и уплате штрафных санкций и рассмотрены пути их решения.

Investigational and the grounded necessity of selection of separate constituent of financial safety – tax and its essence is considered. A current legislation is analysed on questions responsibility of taxpayers for violation of these norms. Problem questions at an extra charge and payment of penalty approvals and considered ways of their decision are found out.

Постановка проблеми. Фінансова безпека підприємства є однією з найважливіших складових економічної безпеки, без забезпечення якої практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед суб'єктами господарської діяльності. Проте на сьогодні в Україні не створено нормативно-правову основу формування системи фінансової безпеки підприємства. Аналіз діючої нормативно-правової бази з питань економічної безпеки[3] показує, що питання фінансової безпеки та її складові розглядається лише на рівні держави, а в економічній літературі немає єдності, щодо тлумачення поняття «фінансова безпека підприємства» та її складових. Серед складових фінансової безпеки підприємства не розглядається стан розрахунків підприємств з бюджетами по податковим надходженням та штрафним санкціям, що накладаються на економічних суб'єктів в зв'язку порушенням діючого податкового законодавства. Податковий борг суб'єктів господарювання, може призвести до виникнення податкової застави та податкового арешту активів платника податку, наслідком чого є загроза продажу майна платника податку та порушення справи про банкрутство підприємства – платника податків та ліквідації підприємства. На думку авторів, це є пряма загроза економічної безпеки підприємства, тому серед складових фінансової безпеки слід окремо виділяти та розглядати податкову безпеку, яка суттєво впливає на рівень економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання щодо безпеки тієї чи іншої ланки фінансово-кредитної сфери знайшли своє

висвітлення в роботах О.І. Барановського, В.Гейця, М.Т.Білуха, Ф.Ф.Бутинець, О.В. Ареф'єва, Н.І.Дорош, К.С.Горячева, В.О.Шевчук, Г.В.Задорожний, Г.В.Козаченко, Л.А.Костирко, В.П.Пономарьов, Л.С. Мартюшева [4-7] та інші. Зокрема, в роботах цих авторів розглядаються питання визначення сутності категорії фінансової безпеки, наведено перелік окремих загроз та індикаторів фінансової безпеки й деякі підходи до їх класифікації, пропонуються певні напрямки забезпечення фінансової безпеки.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Проте в сьогоденні - економічній літературі немає єдиного методологічного підходу, так і зведення воедино всіх аспектів проблеми, які у підсумку можна було б викласти у концепції фінансової безпеки.

Авторами даної статті вже розглядалися окремі елементи фінансової безпеки [9], такі як навмисні або випадкові помилки менеджменту в області управління фінансами підприємства, пов'язані з вибором стратегії підприємства; управління і оптимізацією активів і пасивів підприємства (розробка, впровадження й контроль управління дебіторською й кредиторською заборгованостями, вибір інвестиційних проектів і джерел їхнього фінансування).

В даній статті, досліджується один із факторів загроз фінансової безпеки підприємства – податкова безпека, яка включає недостовірне визначення податкових баз, штрафних санкцій та неповноту і несвоечасність сплати податкового боргу та інших порушень податкового законодавства економічними суб'єктами.

Мета статті і виклад основного матеріалу. Основною метою статті є визначення податкової складової фінансової безпеки підприємства, як джерела небезпек і загроз, а також аналіз та вирішення проблемних питань, щодо погашень податкових боргових зобов'язань підприємств перед бюджетом.

Відповідальність платників податків за порушення податкового законодавства передбачає кримінальну, адміністративну та фінансову відповідальність платників податків.

Невірне визначення податкової бази та несвоечасність сплати податкових зобов'язань може викликати значні суми штрафних санкцій, що значно збільшать податкове навантаження на суб'єктів господарювання та може призвести до виникнення податкової застави та податкового арешту активів платника податку і в подальшому порушення справи про банкрутство підприємства та його ліквідацію. Отже, на думку авторів, несвоечасні розрахунки платників податків з бюджетом є однією з суттєвих загроз економічній безпеці підприємства. Тому податкову безпеку необхідно розглядати, як одну із важливих складових фінансової безпеки підприємства.

При погашенні податкового боргу перед бюджетом особливо при нарахування і сплаті штрафних санкцій виникне безліч питань з методики розрахунку штрафних санкцій, на які автори статті акцентують увагу та вносять пропозиції щодо їх вирішення.

Розглянемо основні правила визначення штрафних санкцій згідно Закону України від 21.12.2000 р. № 2181 «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетом та державними цільовими фондами» (надалі Закон №2181)[2]. Цим законом передбачено застосування штрафних санкцій до платників податків за несвоєчасне подання декларацій і розрахунків, за неповне нарахування, несвоєчасну сплату податків і зборів, а також за порушення правил поводження з податкозаставленими активами.

У багатьох фахівців при організації і веденні податкового обліку на підприємствах, перш за все, виникає питання, на які податкові платежі розповсюджується застосування штрафних санкцій передбачених Законом №2181.

Аналіз діючого законодавства, дозволяє зробити висновок, що штрафні санкції накладаються на платників податків далеко не завжди — іноді потрібно звертатися до спеціального законодавства. До податкових платежів, на які не розповсюджуються штрафна санкції відноситься - плата за торгові патенти, внески до Пенсійного фонду України. Штрафні санкції за Законом № 2181 до них не застосовуються із деяких причин.

На думку авторів, за патентами не подають декларації (розрахунки), тому цей платіж не можна узгодити, занижити і не задекларувати, отже сума зобов'язання, вважається, неузгодженою і до нього не можуть бути застосовані штрафні санкції згідно цього нормативно-правового акту; штрафні санкції за внесками до Пенсійного фонду України передбачає спеціальний Закон України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування", тому на ці внески не поширюється податкове законодавство.

Практика показую, що при розрахунку штрафних санкцій у спеціалістів виникає ряд питань, яку норму використовувати при розрахунку суми штрафних санкцій - неоподатковуваний мінімум доходів громадян (далі — НМДГ), що становить 17 гривень чи розмір діючою загальної податкової соціальної пільги. Автори зазначено, що відповідно до пп. 22.5 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22.05.2003р. № 889-IV: "якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум, то для цілей їх застосування використовується сума у розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного та кримінального законодавства у частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподатковуваного мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної пп. 6.1.1

цього Закону для відповідного року (з урахуванням положень пункту 22.4 цієї статті)".

Вивчення досліду взаємовідносин платників податків з бюджетом по штрафним санкціям, дало змогу виявити проблемні аспекти та типові помилки при здійсненні цих розрахунків. Авторами даної статті, детально розглядаються основні види штрафних санкцій, що накладаються на платників податків згідно Закону №2181 та наведеться методика їх розрахунків.

Одним із головних видів штрафних санкцій є адміністративний штраф. Ця штрафна санкція становить 10 НМДГ (170 грн.) за кожне неподання або затримку подання податкової декларації (розрахунку) (пп. 17.1.1 Закону № 2181) і накладається на посадових осіб підприємства. Для фізичних осіб, які займають посади, що підпадають під визначення суб'єктів корупційних діянь, за неподання або несвоєчасне подання декларації про доходи, отримані протягом зайняття такої посади, накладають штраф у розмірі 30 НМДГ за кожне неподання або її затримку. Адміністративної відповідальності за неподання або несвоєчасне подання декларацій підприємством (на самого платника податку - підприємство) у чинному законодавстві немає.

Ще одним розповсюдженим видом штрафних санкцій є штраф, якщо контролюючий орган сам визначає суму податкового зобов'язання, що підлягає сплаті за період, за який не подана декларація (пп. 17.1.2 Закону № 2181), який додають до фінансової санкції за несвоєчасне або не подання декларації (розрахунку). Його розмір становить 10% суми податкового зобов'язання за кожний повний або неповний місяць затримки подання податкової декларації, але не більше 50% нарахованого податкового зобов'язання і не менше 10 НМДГ (170 грн.).

Для уникнення у майбутньому помилок пов'язаних з розрахунком сум цих штрафних санкцій, авторами наведено методика розрахунку цих штрафних санкцій, на нижче наведеному прикладі.

Підприємство не подало до Держаної податкової інспекції декларації з податку на додану вартість (ПДВ) за січень і лютий поточного року. У квітні поточного року при перевірці працівники податкових органів самостійно встановили, що сума податку з ПДВ становить за січень — 500 грн., а за лютий — 6000 грн.

У першу чергу (ще до перевірки) підприємство оштрафують на підставі пп. 17.1.1 Закону № 2181: за неподання податкової декларації в строк загрожує штраф у розмірі 10 НМДГ за кожне таке неподання або його затримку. Оскільки у нас їх два — за січень і лютий, то і штрафів буде два по 170 грн., разом — 340 грн. Потім згідно пп. 17.1.2 Закону №2181 до штрафу за неподання декларації додається штраф за самостійно визначене контролюючим органом суми податкового зобов'язання з ПДВ платнику податку у зв'язку з неподанням ним податкової звітності, який

складає 10% від суми податкового зобов'язання за кожний повний або неповний місяць затримки податкової звітності, але не більше 50 % від суми нарахованого податкового зобов'язання та не менше 10 НМДГ. Декларацію з ПДВ при щомісячній формі звітності підприємству необхідно було подати за січень не пізніше 21 лютого, за лютий — 21 березня поточного року (20 число в обох місяцях припадає на вихідний, а згідно з пп. 4.1.5 Закону № 2181 якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважають наступний за таким операційний (банківський) день.

Порахуємо всі повні і неповні місяці затримки: за січень їх три (лютий, березень і квітень), за лютий — два (березень і квітень) та визначемо суму штрафу: за січень поточного року - $500 \times 10 \% \times 3 = 150$ грн. (ця сума знаходиться в межах 50% від суми зобов'язання і менша за 170 грн., тобто, до бюджету буде нарахована та сплачена сума - 170 грн.); за лютий поточного року - $6000 \times 10\% \times 2 = 1200$ грн. (ця сума більше 170 грн. і менше 50% від донарахованого, тоді до бюджету буде нарахована до сплатити в розмірі 1200 грн.).

Разом необхідно сплатити до бюджету штрафні санкції в сумі $(340+170+1200) = 1710$ грн.

Ще однією найбільш поширеною фінансовою санкцією є штраф за результатами документальних перевірок (пп. 17.1.3 Закону № 2181). Цей штраф накладається, якщо при документальній перевірці платника податків виявили заниження суми його податкових зобов'язань, заявлених у деклараціях. Сам штраф — 10% від суми недоплати (заниження податкового зобов'язання) за кожний із податкових періодів, установлених для такого податку, збору (обов'язкового платежу), починаючи з податкового періоду, на який припадає така недоплата, і закінчуючи періодом, у якому отримано податкове повідомлення від контролюючого органу, але не більше 50% такої суми і не менше 10 НМДГ (170 грн.) сукупно за весь строк недоплати незалежно від кількості минулих податкових періодів.

У тексті пп. 17.1.3 Закон № 2181 наведено слово "недоплата", тому багато фахівців помилково вважає, що переплата може позбавити від сплати фінансових санкцій, але це помилковий висновок. Згідно діючого законодавства, наявність переплати податку не звільняє суб'єкта підприємницької діяльності від відповідальності за порушення законодавства про податки, оскільки закон пов'язує застосування штрафних санкцій до платника податку з виявленням факту порушення законодавства про податки. Таким чином, за пп. 17.1.3 оштрафують незалежно від стану розрахунків з бюджетом — виходячи із суми заниження податкового зобов'язання (різниці між сумами за підсумками перевірки і зазначеними в декларації). Штраф нараховують за кожною

недоплатою, але порівнюють з граничними межами вже загальну суму. Дуже часто у фахівців виникає питання до чого застосовувати максимальні і мінімальні обмеження штрафу: до всієї донарахованої при перевірці суми або конкретно до суми заниження податкових зобов'язань кожного з періодів, що перевіряються.

Авторами запропоновано застосовувати такий алгоритм розрахунку:

- визначити сукупно суму недоплат за кожною з декларацій за всіма податковими періодами, в яких вони виявлені;
- визначити сукупно суму штрафних (фінансових) санкцій за всіма податковими періодами, в яких були виявлені суми недоплат та за якими нараховані такі штрафні (фінансові) санкції;
- провести розрахунок максимального та мінімального розміру штрафних (фінансових) санкцій від сукупної суми недоплат та порівняти із фактично нарахованою сумою штрафних (фінансових) санкцій, визначеною сукупно за всі податкові періоди, в яких були виявлені суми недоплат.

На платника податку накладають штраф на суму не вище максимального розміру та не нижче мінімального. Періодом, на який припадає недоплата - граничний термін подання податкової декларації.

Порядок розрахунку штрафних санкцій за наведеним алгоритмом розглянемо на прикладі.

При перевірці підприємства, яке здійснює сплату ПДВ щомісячно, податкова інспекція до нарахувала зобов'язання з ПДВ за квітень - 6000, травень - 8000 і червень - 1000 поточного року. Повідомлення-рішення виписали і передали підприємству у грудні поточного року. Розрахуємо штраф:(за квітень: $6000 \times 10\% \times 8$ місяців = 4800 грн.; за травень: $8000 \times 10\% \times 7$ місяців = 5600 грн.; за червень: $1000 \times 10\% \times 6$ місяців = 600 грн.

Разом санкції: 11000 грн. більше 170 грн. і більше 50% від усього донарахованого податку — 7500 грн. ($15000 \times 50\%$). Отже, до підприємства застосовують штраф у сумі 7500 грн.

Досить часто до платників податків застосовується штрафні санкції згідно пп. 17.1.4 Закону № 2181, коли контролери виявили арифметичні або методологічні помилки в поданій декларації, що спричинили заниження зобов'язання. За це порушення нараховується штраф — 5% суми донарахованого податкового зобов'язання, але не менше одного НМДГ (17 грн.) сукупно за весь строк недоплати незалежно від того, скільки минуло податкових періодів. Але на жаль у цьому нормативно-правовому акті відсутнє тлумачення, які помилки вважати арифметичними чи методологічними в контексті Закону № 2181. Для з'ясування цього питання автори рекомендують звернутися до п. 3.1.3 Методичних рекомендацій з організації кабінетного аудиту (для юридичних осіб), затверджених наказом ДПАУ від 25.11.02 р. № 567, в

яких сказано: ненавмисні (арифметичні або методологічні) — це механічні помилки, допущені в результаті недбалості чи неуважності.

Крім того, ДПАУ в листі від 06.07.01 р. № 9018/7/23-3317, посилаючись на відповідь Комітету ВР України з питань фінансів і банківської діяльності від 20.03.01 р. № 06-10/167, дане ще одне цілком прийнятне роз'яснення: "під терміном "арифметична помилка" слід розуміти помилки або описки, допущені платником податку при заповненні декларацій (розрахунків) або додатків до них, зокрема, при виконанні арифметичних дій, передбачених при обчисленні об'єкта оподаткування з метою визначення податкових зобов'язань з податку, збору, обов'язкового платежу (додавання або вирахування відповідних рядків), а також описки, допущені при перенесенні даних із додатків, на підставі яких заповнюються відповідні рядки декларації (неправильно поставлена кома при застосуванні одиниці виміру, неправильно перенесений підсумок з додатка тощо).

Під "методологічною помилкою" слід розуміти помилку, допущену платником податків при складанні ним декларації, яка полягає у неправильному застосуванні або незастосуванні ставок оподаткування чи коефіцієнтів при визначенні податкового зобов'язання з того чи іншого податку, збору (обов'язкового платежу)".

Таким чином, якщо виявляють неправильний підрахунок підсумків, помилки в математичних діях при заповненні декларації - відповідальність за подібні порушення цілком ліберальна. Щоправда, зазвичай їх виявляють не при документальній, а при камеральній перевірці (тобто на підставі декларацій, розрахунків), та й помилка, як правило, занадто очевидна, тому ухилитися від сплати податків є неможливим.

Розглянемо вищенаведене положення на прикладі.

Підприємство подало декларацію про податок на прибуток підприємства, у якій при підсумовуванні валових доходів помилилося на 1000 грн., через що податкові зобов'язання виявилися заниженими на 250 грн. При камеральній перевірці декларації, яку провели у кварталі подання декларації, податковий інспектор виявив розбіжності і донарахував 250грн. податку. Штраф, який буде накладений згідно пп. 17.1.4 склав 17грн., оскільки $250 \times 5\% = 12,5$ грн., а це менше 1 НМДГ.

Досить часто у спеціалістів виникають питання при нарахуванні штрафу у разі, коли платника податків (посадову особу платника податків) засуджено за скоєння злочину, щодо ухилення від сплати податків або якщо платник податків декларує переоцінені або недооцінені об'єкти оподаткування, що призводить до заниження податкового зобов'язання у великих розмірах, такий платник податків додатково до штрафів, визначених цим пунктом, за наявності підстав для їх накладення сплачує штраф у розмірі 50% від суми недоплати, але не менше 100 НМДГ сукупно за весь строк недоплати незалежно від кількості податкових

періодів, що минули. Виникає питання чи застосовується при нарахуванні штрафу НМДГ у розмірі 17 грн. чи якась інша сума.

На сьогоднішній день, за ухилення від сплати податків у особливо великих розмірах відповідальність передбачена ст. 212 Кримінального кодексу України. Це сума податків, зборів та інших обов'язкових платежів в особливо крупних розмірах вважається сума податків, яка в 3000 і більше разів перевищують установлений законодавством НМДГ. Цей розмір застосовується у випадках, коли норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум, крім норм адміністративного та кримінального законодавства у частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподатковуваного мінімуму дорівнює податковій соціальній пільзі (на сьогодні вона становить 50% від мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня поточного податкового року — 302,5 грн.). Отже, у великих розмірах ухилення від сплати буде в сумі $3000 \times 302,5 = 525000$ грн. і більше.

Незмінний супутник порушення строків перерахування платежів до бюджету — штраф за пп. 17.1.7 Закону №2181, який нараховують на податкові зобов'язання, не сплачені в належні строки (податковий борг). Штраф нараховують і розраховують, коли погашають недоїмку, до того ж виходячи із суми перерахування, а не з усієї суми зобов'язань, зазначеної в декларації. При затримці оплати до 30 календарних днів він становить 10% від сплаченої суми податкового боргу, від 31 до 90 календарних днів — 20%, більше 90 календарних днів — 50%. Податкове повідомлення-рішення про накладення цього штрафу виписують одне на всю суму сплаченого (погашеного) податкового боргу за кожний з трьох періодів (від 1 —30 днів, від 31 —90, більше 90 днів) незалежно від кількості проплат у кожному з них.

Розповсюдженим видом фінансових санкцій є пеня, порядок нарахування якої наведений нижче.

Підприємство у декларації з ПДВ за травень поточного року відобразило зобов'язання в сумі 15000 грн. Із них 1 липня сплатило 1000 грн., 5 серпня — 4000 грн., 10 жовтня — 10000 грн. Штраф становитиме 5900 грн., у т. ч. за прострочення: (на 1 день — $1000 \times 10\% = 100$ грн.; на 36 днів — $4000 \times 20\% = 800$ грн.; на 102 дні — $10000 \times 50\% = 5000$ грн.).

При цьому слід пам'ятати - дану фінансову санкцію не нараховують на штрафи і пеню і на додачу до неї посадові особи можуть отримати адміністративний штраф за ст. 1632 КпАП за неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів (обов'язкових платежів) — від 5 до 10 НМДГ. Якщо такі ж дії вчинить особа, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за ті самі порушення, штраф уже буде від 10 до 15 НМДГ.

Розглянемо порядок застосування штрафної санкції за порушення вимог податкової застави відповідно до пп. 17.1.8 Закону № 2181.

За відчуження активів, що знаходяться в податковій заставі, без попередньої згоди податкового органу, якщо її отримувати обов'язково за Законом, передбачається відповідальність, у вигляді штрафу у розмірі суми відчуження, визначеної за звичайними цінами. На жаль, у цьому законі немає визначення звичайних цін, тому контролери, мабуть, звернуться до розшифрування терміна, що нас цікавить, з п. 1.20 Закону про прибуток, що, звісно, не зовсім коректно. Податківці вважають: штраф повинен бути, навіть якщо виручка була спрямована на погашення податкового боргу, причому за кожний випадок відчуження. Тому необхідно бути особливо обережними з операціями, про які йдеться (див. лист ДПАУ від 11.11.2003 р. № 17579/7/24-1117). При цьому необхідно враховувати, що право податкової застави виникає автоматично — згідно із законом та не потребує письмового оформлення.

Нині існує дві підстави для того, щоб майно потрапило до податкової застави — несплата у строки, встановлені цим Законом, суми податкового зобов'язання, самостійно визначеної платником податків у податковій декларації, й несплати суми податкового зобов'язання, визначеної контролюючим органом.

Висновки і напрямки подальших досліджень. На думку авторів правильність та розуміння порядку визначення видів та розміру штрафних санкцій, визначення податкових баз на які накладаються штрафні санкції на підприємства, допоможуть підприємствам значно зменшити відволікання грошових коштів на сплату непередбачених штрафних санкцій, запобігти загрози податкової застави та податкового арешту активів, продажу майна для погашення податкового боргу та уникнути небезпеки банкрутства підприємства. Отже, усвідомлення необхідності виділення податкової безпеки як складової фінансової безпеки підприємства забезпечить її економічну безпеку.

Надалі автори передбачають вивчення інших елементів економічної безпеки підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України [Текст] – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні(методологія оцінки та механізми забезпечення) [Текст] /О.І. Барановський. – Київ: НТЕУ – К., 2004. – 759 с.
3. Горячова К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства [Текст]: автореферат на здобуття наукового ступеню к.е.н. – К.: КНУТД, 2006. – 16 с.
4. Дець В.Ф. Бюджетна безпека та критерії її оцінки [Текст]/В.Ф. Дець// Стратегічна панорама. Київ, 2007. - №3. – с. 156-160.

5. Мартюшева Л.С., Петровська Т.Е., Трихліб Н.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління [Текст] /Л.С. Мартюшева, Т.Е. Петровська Т.Е.// Научно-технический сборник. – К., 2006. – с. 235-238.

6. Кириченко О.А., Паращенко Л.І. і др. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання [Текст] : монографія. /О.А.Кириченко і др./– К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 403 с.

7. Селіверстова І.О., Лашенко О.Ю. Звітність підприємств як елемент фінансової складової економічної безпеки підприємства[Текст]/І.О. Селіверстова, О.Ю. Лашенко// Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць – К.: НАУ, 2008 – Вип.19. - с. 256 – 261.

8. Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000 №2181-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

9. Міністерство економіки України. Н аказ «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» (Методика, розд.2) 02.03.2007 №60. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>